

Η Σημαντικότερη εστία μελλοντικών αναταραχών, οι οποίες ενδέχεται να επιδράσουν στις παγκόσμιες γεωπολιτικές ισορροπίες, βρίσκεται στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας.

ΑΠΟ ΤΗ ΔΥΣΗ ΣΤΗ ΝΟΤΙΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

Καθώς η γη περιστρέφεται δεν αφήνει τίποτα στην ίδια θέση. Επιφέρει αλλαγές ακόμα και σε γιγαντιαία μεγέθη δυνάμεων αποδεικνύοντας πως το φθαρτό και το ιστορικά πρόσκαιρο είναι μάλλον ο κανόνας σ' αυτό το κόσμο παρά το αιώνιο και το αναλλοίωτο.

Για αιώνες θα έλεγα, και κατά τους Νέους Χρόνους, η ισχύς του κόσμου έδραζε στο δυτικό μέρος της Ευρασίας. Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, ένα μέρος της μετακινήθηκε ακόμα δυτικότερα περνώντας τον Ατλαντικό, για να εγκατασταθεί στο βόρειο τμήμα της Αμερικανικής Ηπείρου, απολαμβάνοντας την ασφάλεια των ωκεανών.

Γνωστές και άγνωστες δυνάμεις, διαμόρφωσαν ένα κέντρο παγκόσμιας ισχύος γύρω από το οποίο περιστρέφονταν οι κάθε είδους ειρηνικές ή συγκρουσιακές εξελίξεις.

Με το τέλος του ψυχρού πολέμου, επιβεβαιώθηκε και πάλι η πανάρχαια αρχή πως οι ναυτικές μεγάλες δυνάμεις είναι πάντα δυνατότερες και εξυπνότερες από τις αντίστοιχες χερσαίες.

Τα τελευταία είκοσι χρόνια όμως στο παιχνίδι της γεωπολιτικής ισχύος εισέρχονται νέες παράμετροι που δεν είναι ακόμα εύκολο να προβλεφθούν με ασφάλεια οι συνέπειες τους.

Μία απ' αυτές είναι η αναδιοργάνωση της χωροθέτησης της παγκόσμιας παραγωγής κυρίως βιομηχανικών προϊόντων. Ολόκληροι κλάδοι της μεταποίησης έχουν μεταφερθεί στις αναδυόμενες οικονομίες αφήνοντας τεράστιο εργατικό δυναμικό χωρίς απασχόληση στις χώρες τους, αναζητώντας μεγαλύτερα κέρδη λόγω του υπάρχοντος χαμηλού εργασιακού κόστους στις χώρες υποδοχής. Σιγά σιγά όμως οι αναπτυγμένες χώρες εγκαταλείπουν τους

κλάδους ώριμης τεχνολογίας για να αφοσιωθούν σε εκείνους της υψηλής τεχνολογίας και της μεγάλης προστιθέμενης αξίας, των χρηματοοικονομικών, της βιοτεχνολογίας, της αεροναυπηγικής και των πολυμέσων. Μία δεύτερη νέα παράμετρος είναι η εκπληκτικά γρήγορη ανάπτυξη της τεχνολογίας που καταφέρνει να μετατραπεί σε προϊόντα μαζικής κατανάλωσης, όπως εκείνα των τηλεπικοινωνιών, του διαδικτύου, κλπ. Αυτού του είδους τη τεχνολογία θα την ονομάσουμε μικροοικονομική τεχνολογία, χαρακτηριστικό της οποίας είναι ότι μπορεί να γίνει κτήμα ακόμα και των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών γιατί δεν απαιτεί μεγάλες εγκαταστάσεις υποδομών, αλλά ομάδες εργαζομένων υψηλής επιστημονικής επάρκειας. Μία τρίτη, είναι η γρήγορη ολοκλήρωση των διεθνών αγορών προϊόντων κεφαλαίου η οποία παράγει το ίδιο γρήγορα τεράστιες ποσότητες κερδών αλλά και ζημιών.

Μια τέταρτη παράμετρος, μη οικονομικού χαρακτήρα, είναι η σταδιακή απόσυρση του κρατικού ελέγχου των οικονομιών, η θέσμιση δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και η απελευθέρωση συναλλακτικών πράξεων, σε μεγάλες χώρες όπως η Ινδία, η Ρωσία, εν μέρει η Κίνα, κλπ.

Διατηρώντας την επιφύλαξη ότι οι εξελίξεις αυτές δεν έχουν ακόμα σταθεροποιηθεί, οι συνέπειες που ήδη επιφέρουν είναι παγκοσμίως τρομακτικές. Οι μεγάλες συγκεντρώσεις πλούτου που προκαλούνται στις αναπτυγμένες χώρες και στα πλαίσια των πολυεθνικών ομίλων, δεν επανεπενδύονται εντός των χωρών τους με αποτέλεσμα ολοένα και μεγαλύτερα τμήματα των κοινωνιών, τα πιο ανειδίκευτα, να περιπίπτουν στα περιθώρια, αυξάνοντας τα εισοδηματικά χάσματα. Αυτό με τη σειρά του προκαλεί κοινωνικές εκρήξεις και πολιτικές αναστατώσεις, κυρίως στη Δύση.

Η αναθεώρηση του οικονομικού ρόλου του κράτους στις μεγάλες οικονομίες των αναδυόμενων χωρών, απελευθέρωσε χώρο για επιχειρηματικές δράσεις, πολλές από τις οποίες ήταν ιδιαίτερα εμπνευσμένες, του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών. Καλύτερα

αποτελέσματα σημειώθηκαν εκεί όπου για χρόνια ολόκληρα ο οικονομικός χώρος υπέφερε από κρατική ακανθώδη περίφραξη. Δηλαδή στο νοτιοανατολικό μέρος της Ευρασίας και στον Ειρηνικό. Από τη Ν. Κορέα έως την Αυστραλία και από την Ταϊλάνδη έως τις Φιλιππίνες, πάνω από δέκα χώρες, μικρές και πολύ μεγάλες όπως η Κίνα, παρασυρμένες από την οικονομική θύελλα, είδαν ξαφνικά να αλλάζει ο γεωπολιτικός τους ρόλος. Δικαιολογημένα το κέντρο των μεγάλων συγκεντρώσεων έγινε η Νότια θάλασσα της Κίνας, αλλά ταυτόχρονα αναδείχθηκαν και οι μεγάλες διαφορές ανάμεσα στα κράτη που περιβρέχονται απ' αυτήν.

Τα στενά της Malacca, της Sunda, του Lombok, και του Makassar, έγιναν το μήλον της έριδος, ανάμεσα στα κράτη γιατί το μισό της παγκόσμιας χωρητικότητας του εμπορικού στόλου περνούν από αυτά τα σημεία.

Η ποσότητα πετρελαίου που μεταφέρεται μέσω των Στενών της Malacca από τον Ινδικό

Ωκεανό, καθ' οδόν προς την Ανατολική Ασία, μέσω της Θάλασσα της Νότιας Κίνας, είναι περισσότερο από έξι φορές της ποσότητας που περνά μέσω της διώρυγας του Σουέζ και 17 φορές της ποσότητας που διέρχεται από τη Διώρυγα του Παναμά. Περίπου τα δύο τρίτα των ενεργειακών προμηθειών της Νότιας Κορέας, περίπου το 60 τοις εκατό της Ιαπωνίας και ο ενεργειακός εφοδιασμός της Ταϊβάν, και περίπου το 80 τοις εκατό των εισαγωγών του αργού πετρελαίου της Κίνας διέρχεται μέσα από την Θάλασσα της Νότιας Κίνας. Επιπλέον, η Θάλασσα αυτή έχει αποδεδειγμένα αποθέματα πετρελαίου που φθάνουν σύμφωνα με υπολογισμούς, τα 7 δις βαρέλια και ακόμα 900 τρις κυβικά πόδια φυσικού αερίου. Ο πλούτος είναι τρομακτικός και η γεωστρατηγική σημασία της περιοχής έχει αναδειχθεί στην ολότητα της. Αυτό είναι αρκετό για να ξεπηδήσουν και οι στρατηγικές διαφορές ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα κράτη. Τα νησιά Spartly, είναι διεκδικούμενα από το Βιετνάμ, τη Κίνα και τη Ταϊβάν. Η τελευταία μάλιστα αναζητά την πλήρη ανεξαρτησία της από τη Κίνα με την κάλυψη των ΗΠΑ.

Η κατάσταση είναι τόσο σοβαρή που οι μείζονες δυνάμεις του κόσμου έχουν πάψει να θεωρούν τις διαφορές ανάμεσα στα κράτη της περιοχής ως τοπικές ή περιφερειακές. Η στρατηγική των ΗΠΑ είναι αμφιλεγόμενη. Ρέπει ανάμεσα στη στρατηγική της συνεργασίας με σκοπό την διασφάλιση αρμονικών σχέσεων και στη στρατηγική άσκησης ηγεμονίας. Η στρατηγική της Ρωσίας συνδέεται με το ενεργειακό εμπόριο και επιδιώκει τη διατήρηση προϋποθέσεων για τη συνέχιση των οικονομικών συναλλαγών με την περιοχή. Ως και η Αυστραλία έχει μπει στο παιχνίδι επιδιώκοντας την ομαλή ανάπτυξη της Κίνας στα ήδη γνωστά υψηλά επίπεδα και στην προστασία που απολαμβάνει από τις ΗΠΑ, γιατί μόνο έτσι μπορεί να νέμεται τα εμπορικά και οικονομικά οφέλη που προέκυψαν από τη συμφωνία για την ζώνη ελεύθερων συναλλαγών που έχει υπογράψει με την Κίνα.

Αλλά όπως είπαμε και στην αρχή του άρθρου, τίποτα δεν είναι σταθερό, και οι χώρες της Κινεζικής νότιας θάλασσας αποφάσισαν να αυξήσουν τις δαπάνες τους για στρατιωτικούς εξοπλισμούς. Η Ινδονησία τις έχει αυξήσει κατά 84 τοις εκατό από το 2000, η Σιγκαπούρη κατά 146 τοις εκατό ενώ η Μαλαισία κατά 722 τοις εκατό. Οι εξοπλισμοί αυτοί αφορούν σε πολεμικά πλοία επιφανείας, υποβρύχια με προηγμένα συστήματα πυραύλων, καθώς και μεγάλου βεληνεκούς μαχητικά αεροσκάφη. Το Βιετνάμ πρόσφατα ξόδεψε 2 δις δολάρια για αγορά ρωσικών υποβρυχίων και ένα δις για αγορά μαχητικών ρωσικών αεροσκαφών. Αλλά και η Μαλαισία δημιούργησε μια ναυτική βάση υποβρυχίων στο Βόρνεο.

Όλα δείχνουν πως γρήγορα συγκεντρώνεται, εκτός από τον οικονομικό πλούτο, και μεγάλη ποσότητα στρατιωτικής ισχύος στη περιοχή, που κανείς δεν είναι βέβαιος για τους τρόπους που θα αποτρέψουν τη χρήση της.

Πίσω από τα εντυπωσιακά οικονομικά επιτεύγματα, τους ουρανοξύστες του Χόγκ – Κόνγκ, της Ταϊπέι, της Κουάλα Λουμπούρ και της Σαγκάης, μπορεί κανείς να παρατηρήσει τον αργό σχηματισμό προϋποθέσεων σύγκρουσης για τη διανομή του πλούτου της Νότιας Κινεζικής θάλασσας και την απόκτηση ηγεμονίας. Παρά το ότι υπάρχει ο ASEAN, ο ρόλος της Αμερικής είναι καθοριστικός και οι Αμερικανοί είναι αυτοί που αν κινηθούν με μακροπρόθεσμο έξυπνο σχεδιασμό, θα μπορέσουν να ελέγξουν το σημερινό status

. Αλλά όσο η Κίνα αναπτύσσεται τόσο ραγδαία και η Αμερική παλινωδει μεταξύ κρίσης και ασθενικής μεγέθυνσης, κανείς δεν μπορεί να εγγυηθεί πως η πρώτη δεν θα διεκδικήσει το ρόλο του ηγεμόνα στην περιοχή. Κατά συνέπεια υπάρχουν πολλοί λόγοι στη πραγματικότητα που η Κίνα δεν πρέπει να συνεχίσει τη ξέφρενη κούρσα της ανάπτυξης. Ακόμα και σενάρια διαμελισμού της δεν είναι ανύπαρκτα. Άλλωστε η ιστορία έχει να προσφέρει παραδείγματα αποκοπής περιοχών της όπως η Μαντζουρία ή το Shandog , από την Ιαπωνία.

Το συμπέρασμα είναι πως στην νοτιοανατολική Ευρασία εκτός από το χαρωπό «επεισόδιο» της οικονομικής ανάπτυξης, απ' το οποίο επωφελούνται κυρίως οι ελίτ, αναπτύσσεται ταυτόχρονα και το αντίθετο του, δηλαδή αυτό της γεωπολιτικής έκρηξης. Το σύστημα των διασταυρούμενων αντίπαλων συμφερόντων φαίνεται πως βρίσκεται στην ανάπτυξη του και κάθε πρόβλεψη για τη μορφή της τελικής έκβασης, είναι φυσικά αβέβαιη. Όσο όμως προχωρά η ολοκλήρωση του τόσο θα μεγαλώνει και η γεωστρατηγική του αυτόνομη βαρύτητα ώστε να καθίσταται αδύνατη οποιαδήποτε διπλωματική ή οικονομική ανθρώπινη παρέμβαση πλην της στρατιωτικής διευθέτησης.

Στην εποχή μας, η περίπτωση της Νότιας Κινεζικής Θάλασσας, κατά την οποία επωάζονται συγκρουσιακά δυναμικά αντίπαλων κρατικών συμφερόντων, είναι η σοβαρότερη απειλή για την παγκόσμια ασφάλεια. Άλλες εστίες αστάθειας όπως οι περιφερειακές και τοπικές διενέξεις (Ιράκ, Αραβική Άνοιξη, Αφρική, κλπ) είναι ήσσονος ή άνευ σημασίας για την παγκόσμια σταθερότητα και γι' αυτό διευθετούνται σχετικά γρήγορα. Αν όμως κάνει το λάθος η Δύση να θεωρήσει και τις κρατικές διενέξεις της νότιο ανατολικής Ασίας , κατά τον ίδιο τρόπο, τότε μάλλον θα πάρει ένα γερό μάθημα μεγάλων γεωπολιτικών ανακατατάξεων.

Κουρματζής Θανάσης

Οικονομολόγος / Στατιστικός / Συγγραφέας.